

ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΣ

Τὸ δέντρο τοῦ Ἰούδα

ΝΟΥΒΕΛΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΙΧΛΗ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Α' ΜΕΡΟΣ

Ὁ ἐρχομὸς στὸ χωριὸ 13

Β' ΜΕΡΟΣ

Τὸ γαμπριάτικο κουστούμι 35

Γ' ΜΕΡΟΣ

Ὁ Λάκκος τοῦ Ντεληγιάννη 55

Δ' ΜΕΡΟΣ

Τὸ δέντρο τοῦ Ἰούδα 85

*Στὸ Πωγώνι,
ποὺ μοῦ ἔμαθε ἕναν ἄλλον
τρόπο νὰ λέω τὶς ἱστορίες μου*

*Μιὰ νύμφη μάζεψε τὶς ἔννοιες μας καὶ τὶς κρεμνοῦσε στὰ δέντρα
ἕνα δάσος ἀπὸ δέντρα τοῦ Ἰούδα.*

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ «Διὰ λειμμα χαρῶς»
Ἡμερολόγιο Καταστρώματος, Α'

Ἡ ἱστορία μου καὶ τὰ πρόσωπα σὲ τούτην εἶναι ὅλα φανταστικά. Τὰ τοπωνύμια, τὰ ξωκλήσια, τὰ μαγαζιά (καὶ οἱ μαγαζάτορες) εἶναι σωστὰ ὅλα, τοῦ τόπου.

[...]

Ξημερώνοντας Χριστούγεννα, σηκώθηκε νύχτα με τὸ ξυπνητήρι, πέντε καὶ τέταρτο, πλύθηκε καὶ ξυρίστηκε, καθαρίζοντας τὸν καθρέφτη ποὺ εἶχε θολώσει ἀπ' τὸν ἀχνό. Κοίταξε τὴν ὄψη του στὸν καθρέφτη, ρευστὴ ἀπὸ τὴν ὑγρασία στὸ τζάμι, σὰν καθρεφτισμένη σὲ ποτάμι, κι ἄλλοῦ θολή, ὅπου δὲν εἶχε σκουπιστεῖ ὁ ἀχνός. Κοιτώντας τὴν ὅπως θὰ κοιτοῦσε τὴν ὄψη ἑνὸς ἄλλου, ξυρίστηκε. Σκουπίστηκε καὶ φόρεσε τὸ γαμπριάτικο κουστούμι του, πού 'δειχνε παράξενα παράταιρο, ἀταιρίαχο. Ἦταν ἀνοιξιιάτικο κι ὁ Ἡλίας εἶχε φορέσει ἀπὸ πάνω βαρὺ μπουφάν κι ἀπὸ μέσα χοντρὸ πουλόβερ, γιατί ἔκανε ψόφο. Πῆρε ἀπὸ τὸ μπράτσο τὴ μάνα του καὶ πῆγαν στὴν ἐκκλησία, μὲς στὸ σκοτάδι καὶ στὴν παγωνιά ποὺ κατέβαζε ἡ χούνη. Δὲν τοῦ τό 'χε ζητήσει, ἀλλ' αὐτὸς ἤξερε ὅτι ἡ κυρα-Γκέλω τὸ ἤθελε.

Μπήκαν, ἀναψαν κερὶ καὶ ἡ κυρα-Γκέλω προσκύνησε τὴν εἰκόνα τῆς Γεννήσεως. Ἡ ζέστα τῆς ἐκκλησίας τὸν τύλιξε, ὅπως τύλιγε μιὰ ἄλως κάθε φλογίτσα στὰ μανουάλια. Στάθηκε, ξένος αὐτὸς ἀνάμεσα στοὺς χωριανούς, κι ἔνωσε ἕνα μούδιασμα νὰ κυριεύει τὸ κορμί του· ἔνωσε νὰ παραδίνεται, τελικά, σὲ κάτι ποὺ ὡς τὰ τώρα τὸ ἀντιμαχόταν. Οἱ μορφές τῶν ἁγίων στοὺς τοίχους τοῦ φαίνονταν πιὸ κοντά του ἀπ' ὅ,τι οἱ ἄνθρωποι γύρω του. Καταλάβαινε τὴ σιωπὴ τους, τὴν καρτερικὴ τους ἀπάθεια, τὴν ἀπάνθρωπη καλοσύνη τους. Τὸ σα-

κάκι τὸν στένευε στοὺς ὤμους καὶ δὲν κούμπωνε μπροστά. Εἶχε ἰδρώσει, μέσ' ἀπὸ τὸ πουλόβερ ἐνιωθε φουντωμένο τὸ δέρμα του. Κι ἔπειτα κρύωσε ὁ ἰδρώτας στὸ σβέροκο καὶ στὴ ράχη του, καὶ μιὰ γαλήνη ἀπλώθηκε στὸ κορμί του. Τὰ μάτια του, ὑγρά, ἀντιφέγγισαν τὴ φλόγα τῶν κεριῶν. Ὅλοι οἱ χωριανοὶ ἦταν διάφανοι τώρα, καὶ μόνο οἱ ἄγιοι εἶχαν ὕλη. Κι ἦταν δίπλα του. Ν' ἀπλωνε τὸ χέρι, θὰ τοὺς ἄγγιζε. Τ' ἀπλωσε, τὸ κορμί του ἀκολούθησε τὸ τεντωμένο του χέρι, κι ὁ Ἥλιος λιγοθύμησε.

* * *

Ἀνοίγοντας τὰ μάτια, πεσμένος στὸ δάπεδο τῆς ἐκκλησίας, πρόσεξε πόσο ἀλλιώτικα ἦταν τὰ παπούτσια ποὺ φοροῦσαν οἱ γυναῖκες στὸ χωριό· πῶς, ἀκόμα καὶ τὰ καινούργια, ἔδειχναν παλιά. Καὶ τὰ ροῦχα τους, ἀκόμα κι ὅταν ἦταν μόλις ἀγορασμένα, ἔδειχναν πολυφορεμένα, σὰν νὰ ἦταν τὸ κορμί διαφορετικὸ στὸ χωριό, μαθημένο νὰ ντύνεται ἀλλιώτικα, πρακτικά, κι ἔφερνε κάθε ροῦχο στὰ μέτρα του μὲ τὸ ποὺ τὸ φοροῦσε – νὰ δείχνει ἤδη παλιὸ ἀπὸ τὸ πρῶτο φόρεμα.

Ἡ μάνα του καὶ ἄλλες γυναῖκες ἔστεκαν γύρω του καὶ δυὸ ἐπίτροποι εἶχαν γονατίσει δίπλα του, ὁ Τασιομπεράτης, ὁ δημοτικὸς σύμβουλος, κι ὁ Τολημέτσιος, ὑπάλληλος τοῦ ὑποκαταστήματος τῆς Ἀγροτικῆς Τράπεζας στὸ χωριό. Τὸν ἔπιασαν παραμάσχαλα, τὸν σήκωσαν καὶ τὸν ἔβγαλαν ἔξω στὸ χαγιατί, στὴν παγωνιά, νὰ πάρει ἀέρα. Ἦταν νύχτα ἀκόμα· ἡ Ρονίτσα καὶ στὸ

βάθος ἢ Μουργκάνα δείχνανε πιὸ σκοτεινὲς μὲς στὸ σκοτάδι, μελάνι πού 'χε ἀπλώσει σὲ μαῦρο χαρτί. Μαζὶ βγγῆκε ἡ κυρα-Γκέλω.

«Λιάκο μου, εἶσαι καλά;» τὸν ρώτησε ὄλο ἔγνοια.

«Καλὰ εἶμαι, μάνα. Ἐνιωσα μιὰ ζαλάδα».

«Νὰ πᾶμε στὸ Κέντρο Ὑγείας νὰ σὲ δεῖ ὁ γιατρός».

«Ὅχι, τράβα μέσα ἐσύ, ἐγὼ θὰ κάτσω λίγο ἔξω νὰ μὲ χτυπήσει ὁ ἀέρας».

Τῆς τὸ ξανάπε: «Τράβα μέσα. Θὰ κρυώσεις. Κάνει ψόφο».

Ἐμεινε μόνος στὸ χαγιάτι. Ἐκανε ἕνα τσιγάρο. Ἀπὸ μέσα ἀκούγονταν νὰ ψάλλουν σὰν ἀπὸ ἄλλον κόσμος:

«Χριστὸς γεννᾶται· δοξάσατε. Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν ἀπαντήσατε. Χριστὸς ἐπὶ γῆς· ὑψώθητε. Ἄσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἐν εὐφροσύνῃ, ἀνυμνήσατε, λαοί, ὅτι δεδόξασται».

Ὁ Ἡλίας σηκώθηκε, μετὰ τὸ δεῦτερο τσιγάρο· μπῆκε ξανὰ μέσα, κρέμασε τὸ μπουφάν του στὴ ράχη μιᾶς ἀπὸ τὶς καρέκλες τῶν ἐπιτρόπων, δίπλα στὸ παγκάρι, κι ἔκατσε μὲ τὴ μάνα του στὸ πλευρό του καὶ μὲ τὸ γαμπριάτικο σακάκι του ριγμένο στὰ γόνατα.

Ἐνιωθε ἤρεμος τώρα· μέλος ἐξίσου τοῦ ἐπουρανίου ἐκκλησιασματος τῶν ἀγίων καὶ τοῦ γήινου ἐκκλησιασματος τῶν χωριανῶν. Τὰ γόνατά του ἀκουμποῦσαν τὸ ἕνα μὲ τ' ἄλλο, τὸ σακάκι ἦταν προσεχτικὰ ριγμένο πάνω τους· κι ἀπάνω στὸ σακάκι εἶχε βαλμένες τὶς χουφτες του. Δὲν ἴδρωνε τώρα. Ἡ λειτουργία τελείωσε, ἡ κυρα-Γκέλω μετέλαβε, γύρισαν σπίτι καὶ τοῦ μαγεῖρεψε δυναμωτικὸ βραστό. Ὁ Κωτσομεντής τοῦ τηλε-

φώνησε νὰ δεῖ πῶς εἶναι. Ἡ Βίτω καὶ ἡ Ντίνα ἦταν στὴν ἐκκλησία καὶ τοῦ ἴχαν πεῖ πού λιγοθύμησε ὁ Ἥλιος.

* * *

Ἀργὰ τὴ νύχτα, 25 πρὸς 26 Δεκέμβρη, ἀκούστηκαν χουγιαχτὰ ἀπὸ τὸ Τμῆμα Συνοριακῆς Φύλαξης. Τὰ σκυλιὰ ἄρχισαν ν' ἀλυχτᾶνε καὶ οἱ χωριανοὶ πετάχτηκαν ἀπ' τὰ κρεβάτια τους. Ἐνας ἀπὸ τοὺς Ἀφγανοὺς λαθρομετανάστες στὸ κρατητήριο, ἐκείνους πού εἶχαν φέρει ἀπ' τὴν Ἡγουμενίτσα, εἶχε τραυματίσει βαριά ἕναν ὁμοεθνή του βαρώντας τον στὸν τοῖχο καὶ στὸ πάτωμα—οἱ ἄλλοι ἀπλῶς κοιτοῦσαν— καὶ τὸν ἄφησε μισοπεθαιμένο μὲς στὰ αἵματα. Τὸ ἀσθενοφόρο ἀπὸ τὸ Κέντρο Ὑγείας τὸν πῆρε καὶ τὸν πῆγε στὰ Γιάννενα.

(σελίδες 50-53)

[...]

Τὸ ἐπόμενον πρῶτὸν λῆς κι ἓνα χέρι τράβηξε ἀπὸ τὸ κρεβάτι τὸν Ἡλία νὰ σηκωθεῖ νωρίς. Μόλις εἶχε χαράξει. Ὅ,τι εἰκόνες εἶχε φέρει μαζί ἀπὸ τ' ὄνειρό του καθὼς ξυπνοῦσε, τώρα σκόρπισαν κι ἔμεινε μόνο ἡ αἴσθησή τους, στενάχωρη κι ἀσφυχτική. Κατέβασε ἀργὰ σὰν γέρος τὰ πόδια του ἀπὸ τὸ κρεβάτι. Ντύθηκε ἀργὰ σὰν γέρος, κι ἀσυναίσθητα φόρεσε πάλι τὸ παλιὸ σακάκι τοῦ Πυλιοκούρου.

«Ποῦ πᾶς, Λιάκο;» τὸν ρώτησε ἡ κυρα-Γκέλω.

Ἦταν αὐγινὸ πουλί, εἶχε ἤδη σηκωθεῖ καὶ μαγεύριευε.

«Ἐξω, νὰ περπατήσω λίγο».

«Νὰ μὴ σοῦ φιάκω καφὲ πρῶτα;»

«Μετά, ὅταν γυρίσω, μάνα».

Βγῆκε καὶ πῆρε τὴν ἀνηφοριὰ γιὰ τὸν Ἀι-Δημήτρη. Νύχτα καὶ μέρα ἀκόμα συνυπῆρχαν, ἔχοντας καθεμιὰ ἴσο μερικὸ τοῦ κόσμου. Ὁ ἓνας τοῖχος τοῦ Ἀι-Θανάση εἶχε φωτίσει παραδομένος στὴ μέρα, καὶ σὰν νὰ ἔχε ἀπλωθεῖ μὲ τὸ φῶς, νὰ ἔχε πάρει μπόι, ἐνῶ ὁ ἄλλος ἦταν ἀκόμα μαζεμένος, τυλιγμένος στὴ νύχτα, πιὸ μικρός. Κι ὅλα ἔτσι ἦταν. Σκοτάδι καὶ φῶς μπλέκονταν στοὺς κλώνους τῶν δέντρων καὶ μὲς στὶς βατσουνιές, σὰν νὰ ἔχαν μετατρέψει ἡ νύχτα καὶ ἡ μέρα σὲ πεδίο τῆς ἀναμεταξύ τους μάχης κάθε κλαδὶ καὶ κλαδάκι. Οἱ τσομπάνηδες δὲν εἶχαν βγάλει ἀκόμα τὰ ζῶα. Τὸ βουνὸ ἦταν δικό του. Οἱ πέτρες ἀπλώναν μακρὸ ἴσκιο καθὼς

πρόβαλλε ο ήλιος, ή καθεμιά βαλμένη στο μαύρο λάστιχο μιās σφεντόνας που τσίτωνε και τσίτωνε. Κάθε καμπή του δρόμου έφερε κοντύτερα τή μέρα, κι ή νύχτα σκορπούσε στις σκιές.

Τò σῶμα του ήταν νωθρό ακόμα· δυσκολευόταν να συνηθίσει στην ιδέα τής κίνησης. Στην αρχή τò κάθε βήμα ήταν κοπιαστικό, έπρεπε να βιάσει τὰ πόδια του για να τò κάνουν. Τò πατρικό σακάκι σαν να είχε στενέψει ξαφνικά, να 'χε μπει· ένιωθε φυλακισμένος μέσα του· τὰ χέρια του πηγαινοέρχονταν άκαμπτα, κοκαλωμένα μες στους στενούς ώμους του σακακιού – δυò μονόκομματα πράματα χωρίς κλειδώσεις.

Ό πλατύς όρίζοντας των βουνών τώρα υπήρχε μόνο έξω του, εκεί που άλλες φορές άπλωνόταν και μέσα του, όποτε ο Ήλιος είχε άνηφορίσει ως έδῶ. Ένωθε ξένος που τόν όδηγοῦσαν παρὰ τή θέλησή του. Που εκείνη τόν όδηγοῦσε.

Έφτασε στον Άι-Δημήτρη και συνέχισε προς τὰ Παρδαλά.

* * *

Ζύγωνε τώρα στην καμπή του δρόμου άπ' όπου φαινόταν παρέχει ή κουτσουπιά – και, για έναν άδιευκρίνιστο λόγο, περίμενε ότι θ' αντίκριζε πάλι κείνη τή σακούλα ν' άνεμίζει δεμένη στον γυμνό κλώνο. Τò περίμενε με τρόμο – κάθε βήμα ήταν μιὰ μάχη όπου δέν υπερίσχυε ή δική του βούληση αλλά μιὰ άλλη, όπου τελικά τò βήμα γινόταν.

Ἐφτασε στήν καμπή καὶ στάθηκε. Ἡ σακούλα εἶχε ἀλλάξει μορφή – τώρα ἦταν ἄνθρωπος κρεμασμένος σ' ἐκεῖνον τὸν κλῶνο. Ἡ μορφή τοῦ κρεμασμένου ἦταν ἕνας ἀπὸ κείνους τοὺς κρυψῶνες ὅπου εἶχε καταφύγει ἡ νύχτα κατατροπωμένη ἀπ' τὴ μέρα, ὅμως ὁ Ἡλίας τὸν ἀναγνώρισε ἀπὸ τὸ σουλούπι του. Μὲ ξένα βήματα πλησίασε τὸν Νασιομέτσιο· μὲ ξένο χέρι τὸν ἄγγιξε καὶ τὸ κορμὶ ταλαντώθηκε. Οἱ μπότες του ἦταν λασπωμένες, ὅμως τὰ κορδόνια ἦταν δεμένα προσεχτικά· τὸ κορδόνι κάθε μπότας ἦταν περασμένο ἴσα ἀπὸ τὴ μιὰ καὶ τὴν ἄλλη μεριά. Ὁ Ἡλίας δὲν ἐνιωθε οὔτε φρίκη οὔτε τρόμο. Βαθιὰ θλίψη τὸν εἶχε καταλάβει. Ἡ θλίψη ἦταν σὰν τὴν παγωνιά, τὸν τρυποῦσε ὡς τὸ μεδούλι. Πρόσεξε κάτι κάτω· ἔσκυψε καὶ τὸ μάζεψε. Ἦταν ἕνα κουμπί. Τὸ ἔβαλε στὴν τσέπη του καὶ ἔπειτα κατηφόρισε πρὸς τὸ χωριὸ γιὰ νὰ εἰδοποιήσῃ.

(σελίδες 91-94)

